

Uvek – ljubav

Ideja jednog advokata

Ko od nas nije pomislio da bi nekim periodom probne vožnje braka bilo moguće izbeći veliki broj rasta-va i razvoda? Time bi se sprečile uce- ne i odmazde, ratovi na sudu, takse- ne marke, advokatski honorari i fi- nansijsko isisavanje krvi. Ali, osim u slučaju najopreznijih koji se dogo- vore da barem neko vreme pokuša- ju da žive zajedno kako bi simulira- li korak koji se spremaju da napra- ve, brak ne podrazumeva probni pe- riod. Ne trpi tu ideju. Štaviše, odbija je na ideološkom planu kao da pre- dostrožnost dovodi u pitanje samu suštinu bračne institucije. Onaj ko se odlučuje za brak, prihvata njegov kockarski duh, kladi se u ideju o sre- či. Venčanje, za one koji u brak veru- ju (ili im je barem stalo do njega) zna- či prihvatiti rizik da brak može i da ne funkcioniše. Prihvatiti rizik tako

AMAZONKE POSTOJE: Minijature iz knjige *Aleksandar i Amazonke*

Foto: BL Royal

su, po njemu, zaslužne Amazonke. Sada znamo da su izvor mita o Amazonkama žene iranskih Savromata koje su pratile muževe i u lovu i u ratu, kao i da su Savromate naselile dolinu Visle i Odre i pomešali se sa Slovenima, te da su tamošnje žene tom prilikom mogle da prihvate svetonazore i ponašanje došljakinja.

Mit o ženama-ratnicama i slobodnoj ljubavi nije bio stran ni slovenskim narodima ranog srednjeg veka. Kozma iz Praga (12. vek, otac tamošnje istorije), pisao je da su mlade Čehinje žarko želele da imaju bojno oružje, da su ratovale kao mladići a lovile po šumama kao muškarci, i da su nosile i mušku i žensku odeću. "Eto zbog čega ih muškarci nisu hteli za svoje žene, već bi same devojke sebi birale muža." Njegov savremenik ruski le- topisac Hamartolov zapisao je da Ama- zonke "uopšte nemaju muževe, već kao životinje odlaze jednom godišnje, u pro- leće, na parenje muškarcima iz susedstva. To je za njih vreme praznika i velike sve- čanosti. A kad se porode, ako su donele

na svet muško dete, one ga ubiju, a ako je žensko, one ga brižno podižu." I nešto stariji (10. vek) ruski letopisac Ibn Jakub svedoči da su žene same birale muževe, a da su muškarci vrednovali žene po njho- vom predbračnom iskustvu. Tvrdi čak da su momci odbijali da se ožene devicom, uz obrazloženje "da si nešto vredela, si- gurno bi već nekog našla".

Biline, ruske pesme koje opisuju sva- kodnevni život, često su opisivale vanbračnu ljubav. U jednoj od njih, boljar- ka Katarina zove mladog Čurila u svoj dvor nudeći mu bogatu trpezu, i on na- ravno dođe. Kad njena dvorkinja pokuša da ga zaustavi, Katarina je ubije, a mom- ka pita "Želiš li da budeš sa mnom, Čuri- lo?" Ili, Bugari imaju spev o Penki, devojci koja je vođa odmetnika i kojoj nije strana ni bitka ni vanbračna ljubav. Penka uoči svadbe moli majku da joj spremi miraz s muškom odećom, pištoljima, puškama i sabljama, i otkriva da će pre svadbe otići u šumu hajducima na par dana, zato što su tamo junaci kakvi joj trebaju.

I u tekstu iz 17. veka *Kako devojke vode ljubav s mladićima* francuskog inženjera Gijoma Boplana koji je službovao u polj- skoj vojsci i potom napisao knjigu *Opis Ukrajine*, piše da je žena dominantna u ljubavnoj vezi. Boplan je napisao da su ukrajinske devojke "vodile ljubav s mla- dićima koji im se dopadnu. Oni se uzaja- mno obožavaju i pomno gledaju i zbog toga one nikad nisu odbijane i mnogo su sigurnije u svoj uspeh od mladića kad na- prave prvi korak." I, u tom smislu, devojke su odlazile mladićevoj kući da ga isprose od roditelja. Po pravilu, uvek bi ga dobile.

Možda sve ovo nije tačno, možda je sve samo piščeva mašta i projekcija, ali u poljskom arhivu postoje dokumenta iz 14. veka koja svedoče o onom što je pi- sario Boplan. To je molba koju je napisao vojvoda olesnički Konrad u ime svog slu- ge Jana, u kojoj piše da je taj Jan jedne noći upoznao telo gospođice Doroteje i – zatražio joj obećanje na bračnu ver- nost. Ona je pristala ali se ipak udala za drugog, pa se zato sada Jan žalio biskupu.

što se ulaže u zanos ljubavi koja, u začecu, uvek maše obećanjima. Venčati se oduvek znači venčati se po cenu nečega. Preći preko mosta svesni da može i da se sruši pod našim nogama.

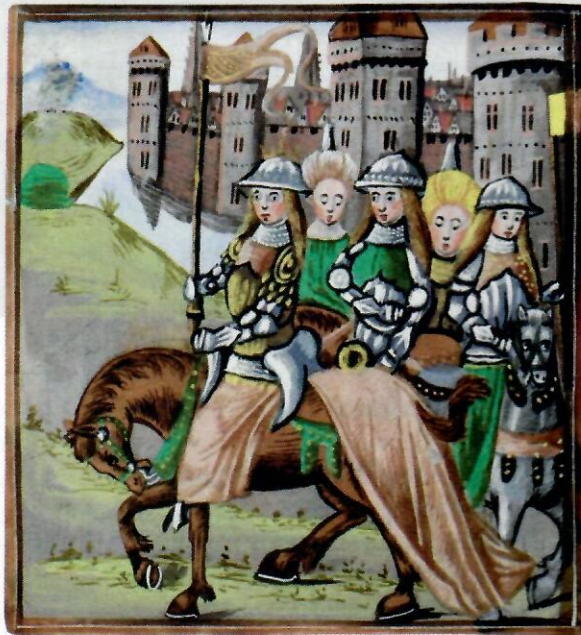
No, jedan advokat je odlučio da prevrne sto! Advokat koji je video dovoljan broj neuspelih brakova da sebi može da priušti bogohuljenje, tako što će uzeti kao mogućnost i neuspeh braka i tako što će se pripremiti za tu vanrednu okolnost. Reč je o jednom napuljskom advokatu, odnosno advokatici, koja je svojoj saradnici na dan venčanja poklonila – zamislite! – bon za razvod. Neku vrstu vaučera koji pokriva sudske i advokatske troškove u slučaju razvoda. Ako se ne varam, važi tri godine, a u slučaju bračnog uspeha (odnosno u slučaju da se izbegne razvod), može da se konvertuje u novčanu protivvrednost. Zabavna, pametna, nezagodna, pa čak i neprihvatljiva ideja, ukoliko nemate poseban osećaj za humor. Naravno da preventivno ostavljanje novca po strani kao svadbeni poklon u slučaju bračnog brodo-

Sačuvan je i zapis da je biskup saslušao obe strane, i presudio u Dorotejinu korist. Dakle, sudeći po toj molbi, crkva tada nije branila brak nastao na osnovu ljubavne veze pre venčanja, a i dopuštala je devojci da bira budućeg muža.

Na teritoriji današnje Srbije bilo je potpuno drugačije. Ženina veza van braka odobravana je samo ukoliko je brak bio bez dece. U tom slučaju, a sve zbog viših razloga i ciljeva, i muž i njegova porodica podržavali su ženu da zgreši. Ovaj stav naveo je Miloša Obrenovića da i zvanično odobri takvoj ženi povremene veze s drugim čovekom, smatrajući da je u pitanju potreba. Deca rođena u takvoj vezi imala su sva prava kao i ona rođena u braku. Ali, ako bi žena nastavila da se viđa sa drugim čovekom i kad više nije bilo potrebe, proglašavana je bludnicom. Smatralo se da je najbolje ako žena zamoli sveštenika da joj pomogne da reši porodični problem, onda je

loma zvuči pomalo neprilično. Kao kad bi ti neko poklonio kit za preživljavanje u trenutku u kom se ukrcavaš na brod kojim se spremaš na krstarenje. Rečju, u takvim okolnostima, želeli bismo da budemo okruženi poletnom publikom, da sanjarimo na krilima optimizma, da zajedno slavimo ideju nade, vere u bolje sutra; ali utom se pojavljuje tvoj šef i podseća te da, kada je u pitanju budućnost, ne postoji izvesnost i u to je toliko uveren (u neizvesnost budućnosti) da ti čak poklanja polisu.

Naime, olakšica koju je ponudila advokatica svojim vaučerom, predstavlja filozofsko pitanje. Razmatra kategoriju krhkosti ljubavi, ograničenog trajanja, koje nije nimalo antiromantično, već je sastavni deo ideje (čudesne u svojoj ob-

to bilo sveto delo i sevap. U jednom tekstu iz 1923. godine opisan je slučaj čoveka iz Bosanske Krajine kome je žena nakon učestalih poseta obližnjem manastiru rodila dva sina gotovo jednog za drugim i koji je pozvao kaluđera na večeru kako bi mu rekao da je sve znao, da je štaviše on tako hteo jer je njegova krivica što on i njegova žena nemaju dece.

Kod Srba i Rusa bio je čest običaj otmice devojaka. Vuk Karadžić je u *Rječniku* opisao da momci u hajdučkoj opremi i raspoloženju sačekuju devojku na bunaru, ili da je čak otmu iz kuće pa odvedu u šumu i tamo se krišom venčaju. Vrlo često su ove otmice bile samo izgo-

mani) o večnosti. A pre svega se vaučer za slučaj razvoda protivi braku kao institucionalizovanoj ljubavi, podređenoj zakonima, zabranama i obostranim prinudama, u koju se slobodno mešaju treća lica (psihijatri, pravnici, sudski službenici, pa čak i policija i karabinjeri, a da ne pominjemo prijatelje i posebno rođake) u slučaju kvara, uz prepirke, u okviru različitih stručnosti, radi utvrđivanja toga ko je u pravu, a ko greši.

Reći ćete mi, u redu, ali zar vaučer za slučaj razvoda može da spreči neprijatnosti i nesreće koje može da izazove raspad braka, budući da se podrazumeva da se – ako odlučiš da se venčaš – u svakom slučaju izlažeš riziku? To je tačno. Ali ima ulogu (svakako društvenu) da skreće pažnju na posledice razvoda i, znate šta, kladim se da takav vaučer, koji možda nećeš nikada ni imati priliku da iskoristiš, zaista donosi sreću onima koji se venčavaju. ¶

DIJEGO DE SILVA,

autor romana

Bračna terapija za ljubavnike

(prevod s italijanskog Ana Marković)

vor da se venčaju oni koji se vole bez blagoslova roditelja. Rusi su ovu pojavu uočili pre Vuka: u *Povesti o minulim vremenima* iz 12. veka o plemenu Drevljani piše da oni ne znaju za venčanje, pa otimaju devojke koje odlaze po vodu. U pomenutom Boplanovom tekstu

piše da su u Ukrajini seljaci imali pravo da na seoskoj proslavi otmu devojku plemenitog roda i da će, ako je zadrže jedan dan a ona posle toga želi da pođe za njega, sve biti u redu.

Do danas su svi ovi običaji postali svakodnevna običnost: i predbračna ljubav, i muškobanjasto ponašanje žena, i sloboda biranja partnera. Tako je bilo, i treba da bude zauvek. Inače, film *Ljubav oko svijeta* dobio je nagradu publike za najbolji film na festivalu ZagrebDox i nagradu u teen selekciji Beldoks festivala održanog ovog septembra u Beogradu. ¶

SONJA ĆIRIĆ